

Mottagare
Regionstyrelsen

Information. Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser, prognosresultat för länet år 2035, SCB.

Förslag till beslut

Informationen tas emot.

Sammanfattning

Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser, prognosresultat för länet år 2035 (SCB).

SCB:s Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser är ett nytt kunskapsunderlag som är framtaget på uppdrag av samtliga regioner. Den presenterar långsiktiga tillgången och efterfrågan på utbildningsgrupper på främst gymnasial nivå och högskolenivå samt bedömningen av arbetsmarknadsläget år 2035 för Gotlands län. Prognosresultatet bygger på statistik från 2018 och behöver bearbetas och bedömas efter nuvarande arbetsmarknads- och omvärldsläge, vilket kommer att ske under våren 2023.

En bearbetning av materialet kommer att utföras parallellt med en bedömning av framtida kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt under våren 2023. Det sker i dialogformat tillsammans med medverkande från arbetsliv och utbildningssektorn.

Regionernas ansvar för kompetensförsörjning utökades genom ett tillägg i lagen (augusti 2022) om regionalt utvecklingsansvar som innebär en uppgift att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat

sektor på kort och lång sikt. Delar av det bearbetade materialet kommer ligga till grund för planeringsunderlag som Skolverket tar fram inför dimensionering av utbildningar på gymnasial nivå.

Vad prognosmaterialet visar – balans, brist eller överskott på arbetskraft med en viss utbildning

Den beräknade utvecklingen av tillgången på utbildade fram till år 2035 ställs i relation till den beräknade utvecklingen av efterfrågan under samma tidsperiod för att bedöma om det vid prognosperiodens slut kan komma att bli balans, brist eller överskott på arbetskraft med en viss utbildning. Beräkningarna bygger på ett antal grundläggande förutsättningar och antaganden beträffande utvecklingen i samhällsekonomin, på arbetsmarknaden och inom utbildningsväsendet.

De utbildningsgrupper där det bedöms som risk för (viss eller stor) brist på utbildad arbetskraft år 2035 redovisas nedan; här anges även risk för fortsatt brist där det vid ingångsläget rådde en brist.

Gymnasial nivå

- Byggutbildning (risk för fortsatt brist)
- El-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning (risk för fortsatt brist)
- Fordonsutbildning (risk för fortsatt brist)
- Industriteknisk utbildning ** (risk för stor brist)
- Naturbruksutbildning (risk för stor brist)
- Restaurang- och livsmedelsutbildning (risk för viss brist)
- VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik (risk för brist)
- Vård- och omsorgsutbildning (risk för stor brist)

Eftergymnasial nivå

Grundlärarutbildning, årskurs F-3 och 4-6 (risk för viss brist, alternativ beräkning visar balanserat arbetsmarknadsläge)
Ämneslärarutbildning (risk för brist)
Ekonomutbildning (risk för viss brist)
YH-tekniker och gymnasieingenjörsutbildning (risk för viss brist)
Högskoleingenjörsutbildning (risk för brist)
Sjuksköterskeutbildning, grundnivå (risk för ökad brist)
Läkarutbildning (risk för fortsatt brist)

Det kommer att ske en utbildningsväxling inom flertalet utbildningsgrupper som har en utbildning motsvarande gymnasial nivå. Många av de brister som finns inom Gotlands län återfinns i hela eller delar av Sverige.

Ärendebeskrivning

Inledning

Statistiska centralbyrån (SCB) publicerar vart tredje år rapporten *Trender och Prognoser* som är en nationell utbildnings- och arbetsmarknadsprognos över den långsiktiga tillgången och efterfrågan på utbildade. SCB fick på uppdrag av Sveriges 21 regioner att utifrån de nationella utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen ta fram en motsvarande på regional nivå.

I de regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoserna presenteras en förutsägelse/framskrivning över tillgång och efterfrågan på utbildade samt bedömningar av arbetsmarknadsläget år 2035 per län. Här nedan följer en beskrivning av vad materialet beskriver samt hur kunskapsunderlaget är tänkt att användas. Avslutningsvis ges en övergripande beskrivning av innevarande prognos, men som under våren 2023 kommer att

bearbetas utifrån nuvarande arbetsmarknadsläge och kommande kompetensförsörjningsbehov på Gotland.

Underlaget inkom april 2022 och har blivit distribuerad till UAF, Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, inom Region Gotland.

Vad materialet beskriver

Huvudresultatet av prognosberäkningarna är en bedömning av utvecklingen av tillgång och efterfrågan på arbetskraft i länet fram till 2035 för olika utbildningsgrupper. De utbildningsgrupper som finns redovisade i materialet är främst utbildningar på gymnasial nivå (som även inkluderar motsvarande utbildningar på komvux och arbetsmarknadsutbildningar) samt vissa utbildningar på högskolenivå. För vissa utbildningsgrupper redovisas inte prognosresultat på grund av ett litet antal utbildade. Med utbildningsgrupp avses de personer i länet (förvärvsarbetande eller i arbetskraften) som har den aktuella utbildningen eller utbildningarna. Tillgången på arbetskraft i länet fram till 2018 visar på faktiska data liksom de som är förvärvsarbetande. Bedömningen av framtida efterfrågan och behov av arbetskraft är en prognos.

Hur kunskapsunderlaget är tänkt att användas

Kunskapsunderlaget kommer att distribueras till intressenter inom utbildnings- och arbetsmarknadssektorn. Uppgifterna kommer att fungera som ett underlag inför planering och dimensionering av utbildningar inom regionen samt som kunskapsunderlag inför dialog med utbildnings- och arbetsmarknadsintressenter, i det senare fallet främst arbetsförmedling och det offentliga och privata arbetslivet, om kompetensförsörjningsbehov inom regionen.

Från och med augusti 2022 utökades regionernas ansvar för kompetensförsörjning genom ett tillägg i lagen om regionalt utvecklingsansvar. Det utökade ansvaret innebär bl a att man som regional utvecklingsaktör har att fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. I det arbetet fungerar kunskapsunderlagen som ett viktigt underlag att utgå från för att göra en bedömning av framtida kompetensförsörjningsbehov inom regionen. Det är ett dialogarbete som kommer att påbörjas under våren 2023.

Översiktlig redovisning av Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser, prognosresultat för länet år 2035.

Här följer en översiktlig redovisning av vad de regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoserna visar. Observera att materialet inte har blivit bearbetat. Prognosresultatet bygger på statistik från 2018 och behöver bearbetas och bedömas efter nuvarande arbetsmarknads- och omvärldsläge, vilket kommer att ske under våren 2023.

Bedömd tillgång på arbetskraft år 2035 kopplat till utbildningsgrupper på grundskole-, gymnasial och högskolenivå.

Den beräknade utvecklingen av tillgången på utbildade fram till år 2035 ställs i relation till den beräknade utvecklingen av efterfrågan under samma tidsperiod för att bedöma om det vid prognosperiodens slut kan komma att bli balans, brist eller överskott på arbetskraft med en viss utbildning. För ett antal utbildningsgrupper påverkas prognosbedömningen även av arbetsmarknadsläget i länet vid prognosens början.

Beräkningarna bygger på ett antal grundläggande förutsättningar och antaganden beträffande utvecklingen i samhällsekonomin, på arbetsmarknaden och inom utbildningsväsendet.

- Bedömningen av framtida tillgången på utbildade baseras på befolkningsutvecklingen samt att nuvarande mönster består vad gäller exempelvis antal nybörjare på utbildningen, andel examinerade, flytt, pendling och pensionsavgångar.
- Bedömningen av framtida efterfrågan på utbildade grundas bland annat på länets befolknings- och näringsgrensutveckling samt antaganden om förändringar av arbetsmarknadens yrkesstruktur och utbildningskrav.

I de beräkningar som är gjorda tas inte hänsyn till vilken effekt som uppkomna obalanser under prognosperioden kan komma att få på exempelvis individernas val av utbildning, statens och kommunernas styrning av utbildningsresurserna eller arbetsgivarnas efterfrågan på olika utbildningar.

Risk för överskott

Inom dessa utbildningsgrupper bedöms det finnas en risk för överskott av utbildad arbetskraft år 2035.

Grundskolenivå

Folk- och grundskoleutbildade

Gymnasial nivå

Högskoleförberedande gymnasial utbildning
(samhällsvetenskaplig, osv)

Eftergymnasial nivå

Humanistisk utbildning (risk för stort överskott)

Relativt balanserat arbetsmarknadsläge

Inom dessa utbildningsgrupper bedöms det vara ett relativt balanserat arbetsmarknadsläge år 2035.

Gymnasial nivå

Barn- och fritidsutbildning
Handels- och administrationsutbildning
Transportutbildning *

Eftergymnasial utbildningsnivå

Förskolläraryt utbildning (alternativ beräkning visar viss risk för överskott)

Risk för brist

Inom dessa utbildningsgrupper bedöms det finnas en risk för brist på utbildad arbetskraft år 2035. Inom vissa av dessa

utbildningsgrupper råder det redan en brist som ingångsläge vid bedömningen. Inom parentes anges då ”risk för fortsatt brist”.

Gymnasial nivå

- Byggutbildning (risk för fortsatt brist)
- El-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning (risk för fortsatt brist)
- Fordonsutbildning (risk för fortsatt brist)
- Industriteknisk utbildning ** (risk för stor brist)
- Naturbruksutbildning (risk för stor brist)
- Restaurang- och livsmedelsutbildning (risk för viss brist)
- VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik (risk för brist)
- Vård- och omsorgsutbildning (risk för stor brist)

Eftergymnasial nivå

- Grundläroutbildning, årskurs F-3 och 4-6 (risk för viss brist, alternativ beräkning visar balanserat arbetsmarknadsläge)
- Ämnesläroutbildning (risk för brist)
- Ekonomutbildning (risk för viss brist)
- YH-tekniker och gymnasieingenjörsutbildning (risk för viss brist)
- Högskoleingenjörsutbildning (risk för brist)
- Sjuksköterskeutbildning, grundnivå (risk för ökad brist)
- Läkarutbildning (risk för fortsatt brist)

* En utredning genomförd på uppdrag av Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden avseende en återinrättad transportinriktning på Gotland. Inga beslut tagna. (GVN 2022/74.)

** Utbildningen ges inte inom ramen för gymnasieskolan på Gotland.

Övrigt

Materialet visar även att man från en utbildningsgrupp arbetar inom flera olika branscher/sektorer. En andel inom flertalet utbildningsgrupper antas också att vidareutbilda sig.

Utbildningsväxling

Inom ett flertal utbildningsinriktningar bedömer man att det kommer att ske en utbildningsväxling inom utbildningsgruppen. Med det menas att det sker ett skifte av efterfrågad utbildningsbakgrund hos dem som innehar tjänsten idag och det som kommer att efterfrågas av arbetsgivare vid framtida rekryteringar. Det är ofta ett skifte mot en efterfrågan av utbildning på en högre utbildningsnivå.

Inom Gotlands län bedömer man att denna utbildningsväxling kommer att ske inom flertalet utbildningsgrupper. T ex utbildningsgrupper inom barn- och fritidsutbildning, el-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning, handel- och administrationsutbildning, industritekniska utbildning, naturbruksutbildning, VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik samt vård- och omsorgsutbildning.

Det antas bli vanligare med yrkesutbildningar inom ett antal yrken såsom vård, data och IT samt bygg och anläggning där personer från de högskoleförberedande programmen arbetar.

SCB har i korthet beskrivit prognosmaterialet på nationell nivå och där det i den löpande texten finns adderat prognosresultatet för Gotlands län för att ge en jämförande bild. *Tillagd text är kursiverad.*

Inledning

År 2035 finns det risk för brist på arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning i stora delar av landet, *vilket även omfattar Gotland*. Det bedöms också vara brist på arbetskraft inom hälso- och sjukvårdsområdet i många län *där Gotland är ett av dessa*. Särskilt stor bedöms bristen vara på specialistsjuksköterskor (*här saknas uppgifter i prognosen för Gotland*), ingenjörutbildade och datautbildade är andra grupper som det riskerar att bli brist på. *För Gotlands del avseende dessa utbildningsgrupper så bedöms det vara en viss brist på lärarutbildade, stor brist inom industritekniskt utbildade och viss brist inom högskoleingenjörer och datautbildade.*

Nationellt bedöms efterfrågan överstiga tillgången på flera gymnasiala yrkesutbildningar år 2035. Bristen bedöms omfatta stora delar av landet *och omfattar även Gotland*. *På Gotland bedöms det finnas en risk för stor brist inom vissa av dessa gymnasiala yrkesutbildningar och en fortsatt brist inom andra*. Efterfrågetillväxten drivs dels av näringsgrensutvecklingen, dels av den utbildningsväxling som förväntas fortsätta på arbetsmarknaden. Utbildningsväxlingen innebär att personer med kortare utbildning ofta ersätts vid exempelvis pensionering av personer med längre utbildning som matchar dagens krav på arbetsmarknaden. *Utbildningsväxlingen finns också med i bedömningen för flertalet utbildningsgrupper på Gotland.*

För de gymnasiala utbildningarna bedöms bristen år 2035 bli mest utbredd på personer med vård- och omsorgsutbildning samt industriteknisk utbildning, *vilket är fallet även för Gotland*. För dessa två utbildningsgrupper finns det risk för brist i samtliga län. Bakom bristen ligger en stark efterfrågeökning för vård- och omsorgsutbildade och en kraftig tillgångsminskning för industritekniskt utbildade. *På Gotland bedöms det också finnas risk för en stor brist år 2035 på personer med naturbruksutbildning.*

Tillgången på personer med lärarutbildning beräknas i de flesta län vara i stort sett oförändrad eller minska under prognosperioden. *På Gotland bedöms tillgången på grundlärarutbildade öka med 10 % under prognosperioden.* Samtidigt ökar efterfrågan, vilket dels beror på att utbildade lärare antas ersätta dem som saknar lärarutbildning, dels på större barnkullar. *Vilket är fallet även på Gotland.* År 2035 beräknas efterfrågan överstiga tillgången i stora delar av landet för samtliga lärarutbildningar utom för speciallärar- och specialpedagogutbildningarna, för vilka arbetsmarknadsläget bedöms bli mer varierat. *Speciallärar- och specialpedagogutbildningarna återfinns inte i prognosmaterialet för Gotland.*

Samtliga län väntas få fortsatt brist på specialistsjuksköterskor. Även bristen på grundutbildade sjuksköterskor bedöms omfatta en stor del av landet *och som för Gotlands del bedöms som en risk för ökad brist.* Det väntas även bli brist på specialistutbildade läkare, biomedicinska analytiker och arbetsterapeututbildade i många län. *Här finns inget prognosmaterialet för Gotland.*

Efterfrågan på ingenjers- och datautbildade väntas öka starkare än tillgången i många län. Det finns därmed risk för brist i ett flertal län år 2035. En stor del av efterfrågetillväxten förklaras av att de som arbetar inom olika ingenjers- och datayrken i allt större utsträckning antas ha en eftergymnasial utbildning inom teknik och data på sikt. *Denna sk utbildningsväxling antas även omfatta Gotland. På Gotland är högskoleingenjersutbildade en utbildningsgrupp med en bred arbetsmarknad och stor branschspridning och där efterfrågan ökar och det bedöms finnas en risk för brist år 2035.*

Inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och ekonomi beräknas tillgången öka starkt under prognosperioden. Många är intresserade av att läsa utbildningar inom dessa områden. För framför allt ekonomutbildade men även för några andra utbildningsgrupper, bedöms även efterfrågan öka kraftigt. Det beror främst på utbildningsväxlingen,

eftersom kompetenskraven ökar inom flera yrken kopplade till dessa områden. Sammantaget beräknas tillgången på utbildade växa i samma eller snabbare takt än efterfrågan. Det betyder att det finns risk för överskott i många län på flera utbildningsgrupper inom dessa utbildningsområden.

För Gotlands del beräknas tillgången öka starkt inom utbildningsgrupper för de med högskoleförberedande utbildning på gymnasial nivå, men även inom humanistiskt utbildning och ekonomiutbildning på högskolenivå. Inom de humanistiskt utbildade på högskolenivå bedöms det bli ett stort överskott, medan de med en ekonomiutbildning bedöms finnas en viss brist på år 2035 då efterfrågan väntas öka i något snabbare takt än tillgången.

Källa: SCB, Sammanfattning av regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser, mars 2022

Beslutsunderlag

Anvisning: Tjänsteskrivelse Regionstyrelseförvaltningen daterad 2023-01-18
Rapport: Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser, prognosresultat för länet år 2035.

Regionstyrelseförvaltningen

Torsten Flemming
tf Regiondirektör